

► Vývoj software má N rozměrů

- ... běžná aktivita v informační společnosti

Na zakázku
Interní projekt
Krabicový software
„Pro radost“

Closed source
Open source
(+ reuse)

Utilita
Systémová
komponenta
Mission-critical
software

Na zelené louce (green field)
Rozvoj existujícího produktu
Integrační projekt

Komerční zákazník
Státní sféra
Vertikály (utility, banky,
telco, ...)

13

► Průběh iterace

- Plánování cíle iterace
 - zejména funkčnost
- Doplnění / zpřesnění požadavků
 - základ: plán projektu, vize, předchozí feedback
- (Úprava návrhu)
- Implementace přírůstku funkčnosti
- Integrace přírůstku
 - ověření, otestování
- (Předání do provozu)
 - validace zákazníkem
- Zhodnocení

► 5

► Softwarový proces

- Proces: *systematická série akcí vedoucí k určitému výsledku*

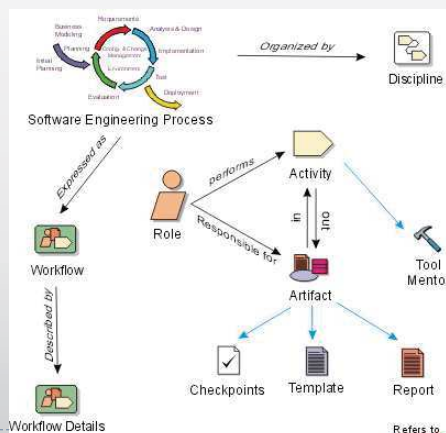
[Random House Unabridged Dictionary, 2006]

► Softwarový

- výsledek = kvalitní software
- členění: fáze, **aktivity**
- mezivýsledky: **artefakty**
- činitelé: **role**

► Meta-proces, ŽC

- varianty uspořádání aktivit, produktů

22

► Globální plánování: milníky

- Cíl: eliminovat momentálně největší riziko
- **Barry Boehm (1996): Anchoring the Software Process**
- **LCO (Lifecycle Objectives)**
 - definování terče – Vize produktu
- **LCA (Lifecycle Architecture)**
 - určení způsobu řešení – Architektura technického řešení
 - ověření – modely, technické prototypy, testy (executable)
- **IOC (Initial Operational Capability)**
 - schopnost efektivně „vyrobit“ řešení – beta verze, all features
 - unit a funkční testy
- **GA (General Availability)**
 - uvést produkt do rutinního provozu – „krabice“ s produktem, website launch, raut :-)
 - support team v provozu

► 13

▶ Milník = kdy jsou cíle fáze dosaženy

▶ LCO

- ▶ srozumění s rozsahem, cenou, harmonogramem
- ▶ viz **Boehm: Anchoring the Software Process**

▶ Artefakty

- ▶ Vize produktu, Business case
- ▶ Seznam rizik a strategie jejich řešení
- ▶ Slovník pojmů a přehled klíčových požadavků
- ▶ Koncept technického řešení (architektura + prototypy)
- ▶ Plán projektu
- ▶ Popis procesu a infrastruktury

▶ 5

Viz RUP Milestone: Lifecycle Objectives

▶ Typy požadavků

▶ Business reqts

- ▶ Vize a rozsah projektu

▶ User (funkční) reqts

▶ Business rules, Constraints

▶ Extra-functional

- ▶ vlastnosti

▶ System reqts

▶ Contractual, legal, ...

Příklad:
business rules

▶ 8

▶ Postup práce s požadavky

▶ Reqts development

- ▶ Elicit
- ▶ Analyze, Negotiate
 - potential → stable requirements
- ▶ Document
- ▶ Review
 - baselined requirements

▶ Reqts management

- ▶ Change management

▶ 5

▶ Vize produktu: kostra

▶ Popis problému a účelu

- smysl a účel cílového produktu
- obchodní příležitost, důvod ekonomické návratnosti

▶ Přehled stakeholders

- kdo jsou zájemci o systém, typy uživatelů
- (potenciální konkurence)

▶ Přehled očekávaných schopností a funkcí produktu

- popis, kvalitativní charakteristiky, priority
- stručný výčet bez detailů

▶ Omezení, standardy, závislosti

- vztahující se k projektu

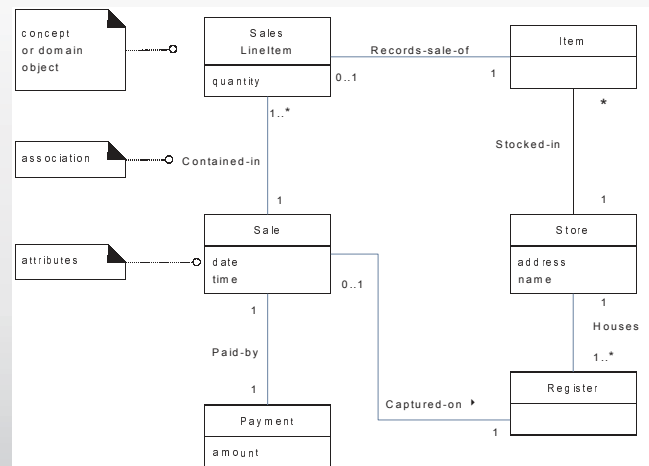
▶ (Rámec plánu projektu)

- časový rozsah, plánované verze / vydání

Příklad: Wiegiers

▶ 14

► Obrysy základních struktur s UML: doménový diagram

► 34

► Backlog jako plán

- Product backlog
 - epics + user stories = požadavky na produkt
 - priority, rozpracovanost => pořadí implementace
- Iterační backlog
 - stories + tasks = plán iterace
- Aktivity související s plánováním
 - **Product** backlog: backlog **grooming**, dot voting
 - **Iterační** backlog: planning meeting, **daily** standup

Zahrnuje

- požadavky
- priority
- odhadování
- plánování
- průběh

► 24

<http://www.agileconnection.com/article/grooming-product-backlog>

► Stupně volnosti při plánování

- Klasicky: čas, zdroje (cena), kvalita
 - obtížně měnitelné, odhadované
 - kvalita obtížně říditelná
 - typický požadavek: „bude to v termínu, s daným rozpočtem, samozřejmě v bezchybné kvalitě“
 - typická realita: „you get crappy SW late“

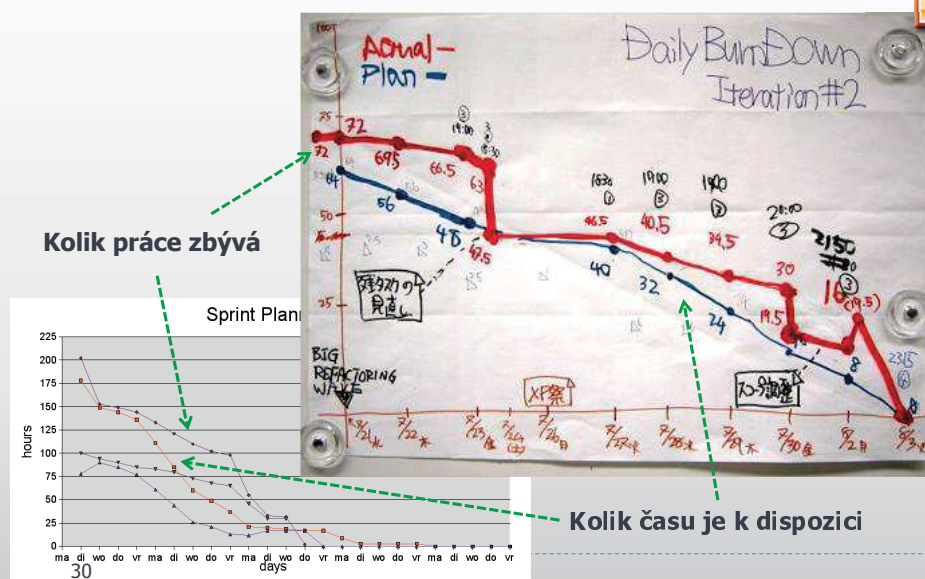
*Cheap. Fast. Good.
Choose any two.*

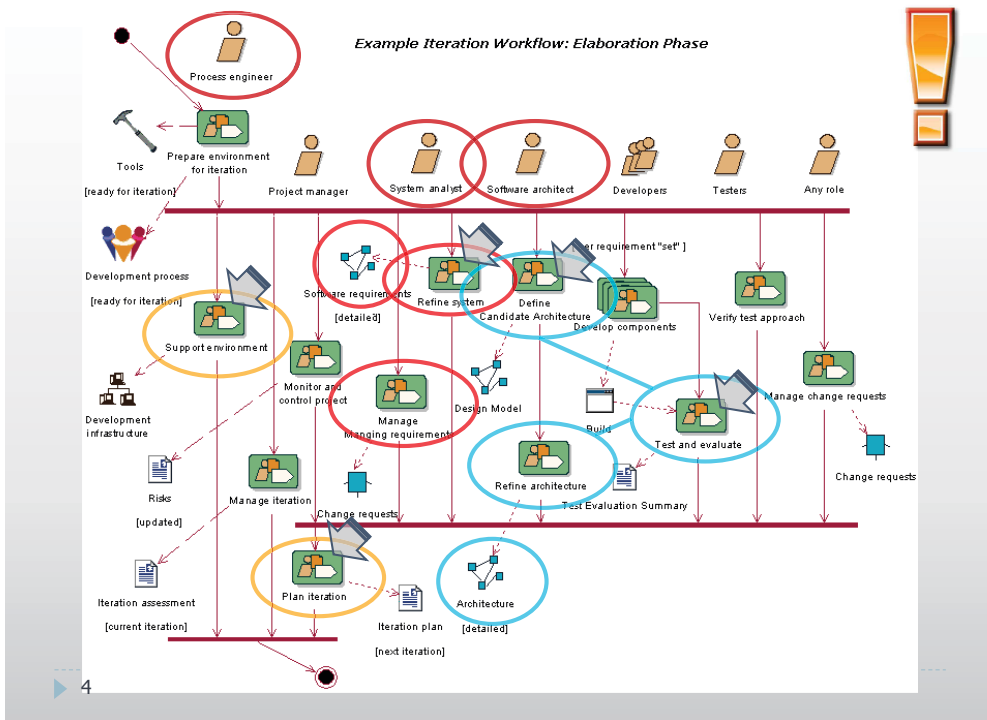
- Agilně: +funkčnost
 - nejlepší faktor pro řízení projektu
 - první tři pevné, funkčnost nejnáze měnitelná
 - vhodná granularita → snadné a přesné odhady

<http://radiantminds.com/basic-laws-of-planning/>

► 6

► Burndown chart

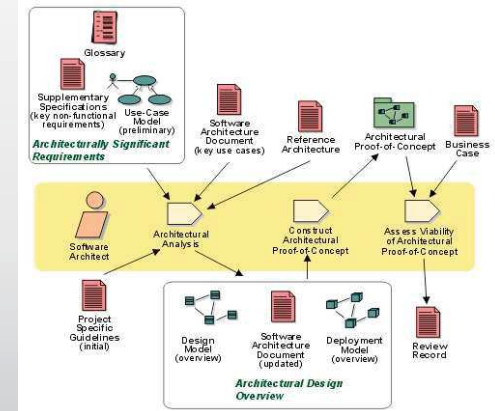
Validace architektury

- „Bude IOC, REL na tomto postavený splňovat LCO?“
- executable architecture a její validace
- architektonicky důležitá funkčnost (use cases)

Mechanismy

- návrh na základě klíčových use cases a mimořádných pož.
- referenční architektura
- proof of concept implementace
- oponentura

Samostudium: UP Concept: Executable Architecture

Milník = kdy jsou cíle fáze dosaženy

LCA

- Vize a klíčové požadavky jsou stabilní
- testy ověřily, že architektura řeší rizikové požadavky/faktory
- jsou přesnější odhady pracnosti, na nich postavené plány
- nástroje a postupy pro realizaci jsou v provozu
- stakeholders: vize realizovatelná, spotřebované zdroje adekvátní

Artefakty

- Vize produktu (aktualizace), Specifikace požadavků
- Seznam rizik a strategie jejich řešení (aktualizace)
- Popis architektury, validační testy
- Plán projektu, Popis infrastruktury

Podrobný popis případu užití

Detailní rozbor komunikace aktér-systém

1 Standardní průběh

- nejčastější sled akcí
- bez chyb a různých možností

2 Vstupní a výstupní podmínky

- co potřebujeme pro standardní průběh

3 Chybové stavy a alternativní průběhy

- určení míst výskytu, příčin, následků
- popis alternativních a chybových akcí

Název a popis:
PU002 Půjčit exempláře
Umožňuje vlastníkovi zaevidovat vypůjčení exemplářů

Standardní průběh:
vlastník zvolí volbu "vypůjčka" v nabídce
čtenář oznámí vlastníkovi svoji identifikaci (jméno)
vlastník zadá nebo vyhledá čtenáře v seznamu žadatelů
<alt: čtenář nenalezen v evidenci>
systém zobrazí všechny volné exempláře vlastníka
pro všechny půjčované exempláře
vlastník vybere vypůjčovaný exemplář ve svém fondu
systém ověří, že vybraný exemplář je k dispozici (rezervovaný)
<alt: na exemplář je rezervace>
systém zobrazí návrh vypůjčky s datem vrácení
vlastník může data návrhu opravit, poté návrh odeslat
systém vytvoří záznam o vypůjčce exempláře čtenářem
systém informuje vlastníka o vytvoření vypůjčky
vlastník předá exemplář čtenáři
tento PU končí volbou "ukončit půjčování" zvoleno

Alternativní průběhy:
čtenář nenalezen v evidenci (krok 3)
- systém upozorní vhodným hlášením, tento PU končí
na exemplář je rezervace (krok 5)
- systém to oznámí vhodným hlášením
- tento PU pokračuje krokem 4 - další exemplář k půjčování

Vstupní podmínky:
(žádné)

Výstupní podmínky:
- exemplář je zapůjčen čtenáři
- je zaevidována vypůjčka
- pro exemplář je nastaven příznak "vypůjčen"
- systém je připraven pro libovolnou další operaci

Samostudium: UP Artifact: Use Case

▶ User Stories: obsah

▶ Popis jedné funkčnosti z pohledu uživatele

- ▶ business value
- ▶ terminologie

▶ Hlavní vlastnosti

- ▶ stručnost
- ▶ ověřovací kritéria

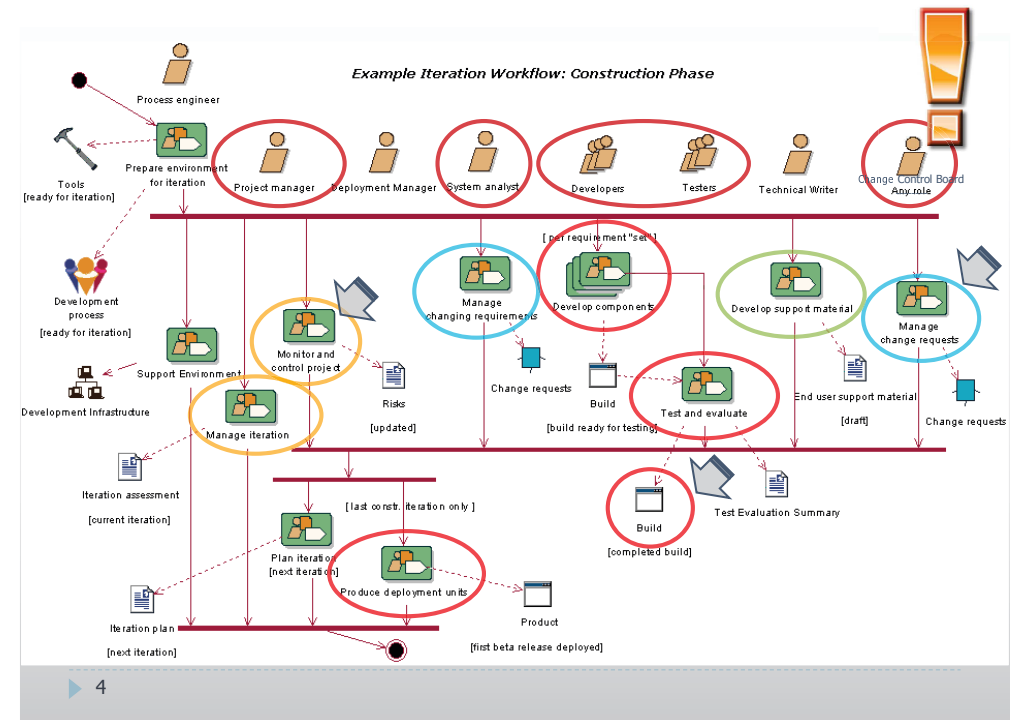
As a student I want to purchase a parking pass so that I can drive to school

Tests:

- undergrad student: 1-term pass for \$100
- grad student: 1-term pass for \$150
- phd: 1-year pass for \$200
- cash payment
- card payment: Visa, MasterCard only
- receipt indicates type, duration, amount paid

▶ 13

<http://www.agilemodeling.com/artifacts/userStory.htm>
<http://www.agileconnection.com/article/how-do-i-write-requirements-using-stories-and-acceptance-criteria-part-two>

▶ Re prezentace vlastností

▶ Účel: možnost ověřit splnění v implementaci

▶ Měřitelný způsob (numericky)

- ▶ obvyklá hodnota, povolené odchylky / četnost / přírůstky
- ▶ zvážení realizovatelnosti funkčních požadavků
- ▶ vhodná reprezentace pro neměřitelné

▶ Popis vlastností

- ▶ u případů užití
- ▶ u tříd problémové oblasti
- ▶ vázané na celý systém

▶ 20

Doplňkové info: Wiegiers „COS SRS document“

▶ Milník = kdy jsou cíle fáze dosaženy

▶ IOC

- ▶ Je hotová „beta“ verze produktu
- ▶ viz **Boehm: Anchoring the Software Process**

▶ Artefakty

- ▶ Architektura (aktualizovaná), popisy implementace
- ▶ Testovací sady + reporty
- ▶ Plán nasazení (první verze)
- ▶ Uživatelská příručka a podpůrné materiály (draft)

▶ 5

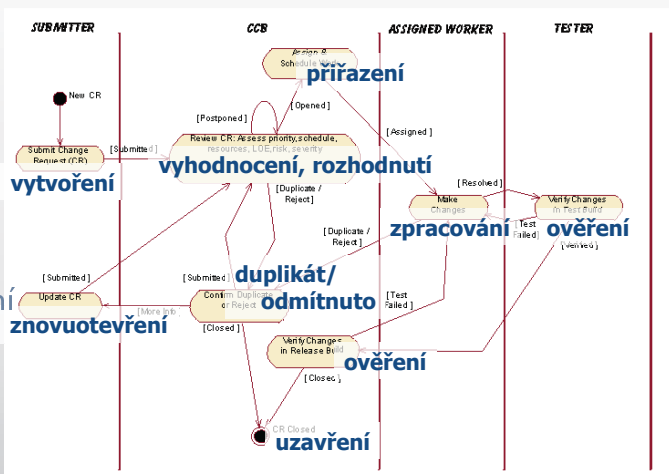
► Cyklus správy změn

► Požadavek na změnu – stavy

- vytvořený
- schválený
- přiřazený
- vyřešený
- ověřený
- uzavřený
- znovuotevřený
- odmítnutý

► Během provádění

- znovuotevření problémů
- vygenerování nových hlášení

14

► Určení konkrétní verze prvku

► Základní druhy verzí

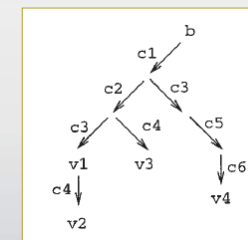
- historická podoba → **revize** („Word 6.0“)
- alternativní podoba → **varianta** („Word pro Macintosh“)

► Verzování podle stavu

- identifikují se pouze podoby prvků
- výsledná verze vznikne vhodným výběrem

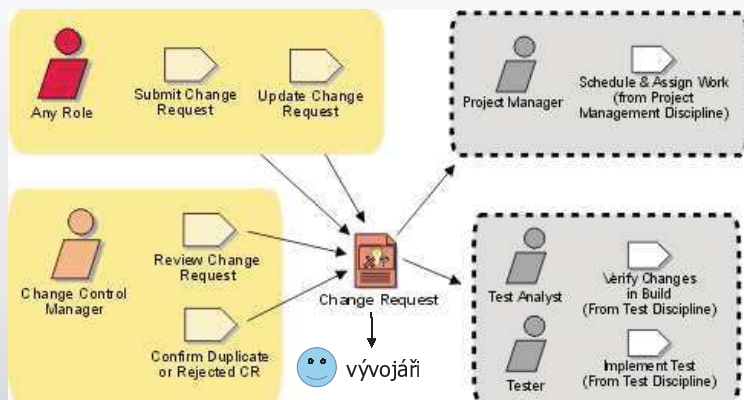
► Verzování podle změn

- identifikují se (také) změny prvků = **changeset**
- výsledná verze vznikne aplikací změn

32

► Role ve správě změn

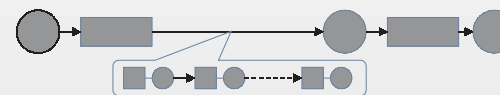

19

► Terminologie: Codeline

► Codeline (vývojová linie) = série podob (verzí) množiny prvků konfigurace tak, jak se mění v čase

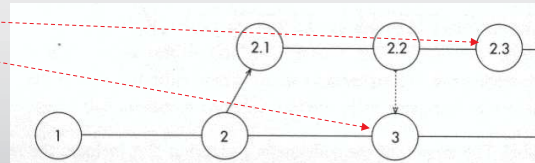
- (extenzionální verzování podle stavu) obsahuje **commity** a/nebo **changesety**, větve => část grafu verzí

- vrchol codeline obsahuje nejčerstvější verzi

□ "HEAD", "tip"

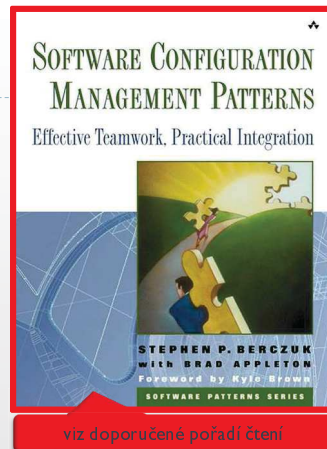
- má přiřazena **pravidla práce** na codeline

41

▶ Vzory pro verzování (1)

- ▶ Hlavní vývojová linie (*mainline*) a pravidla linie (*codeline policy*)
 - ▶ jedna codeline pro průběžný vývoj
- ▶ Stabilizační období (*code freeze*)
 - ▶ pravidla před release
- ▶ Větev pro release a jeho přípravu (*release line*)
 - ▶ místo code freeze mít samostatnou větev pro release
- ▶ Kód třetích stran na větev (*third party codeline*)
 - ▶ vlastní větev pro každý kód od externího dodavatele

51

▶ Vlastnosti sestavení

- ▶ **Jedinečnost a identifikovatelnost**
 - PROJEKT_v2_build2134_20041220T1954
 - ▶ identifikátor jednoznačný, čitelný
 - ▶ vytvořitelný a zpracovatelný automaticky (schema pro id)
- ▶ Úplnost
 - ▶ tvoří kompletní systém, obsahuje všechny komponenty
- ▶ Konzistence
 - ▶ vzniklo ze správných verzí správných komponent
 - tj. z konzistentní konfigurace
- ▶ **Opakovatelnost**
 - ▶ možnost opakovat build daného sestavení kdykoli v budoucnu
 - se stejným výsledkem
- ▶ Dodržuje pravidla vývojové linie
 - ▶ build odpovídající baseline
 - ▶ zejména release má striktní pravidla

69

▶ Vzory pro verzování (2)

- ▶ Privátní verze (*private versions*)
 - ▶ soukromé úložiště pro častější check-in
- ▶ Větev pro úkol (*task branch*)
 - ▶ složitější úpravy s většími následky dělat na větvi
 - ▶ vazba na správu změn
- ▶ Check-in pro každý úkol (*task-level commit*)
 - ▶ minimum nutného
 - ▶ po ukončení práce na jednom úkolu udělat check-in změn

A successful Git branching model
<http://nvie.com/posts/a-successful-git-branching-model/>

52

▶ Integrovaní sestavení

- ▶ Cíl: spolehlivě ověřit, že produkt jde sestavit
 - ▶ soukromý build nestačí
 - složité závislosti, špecifiká ve workspace, zjednodušení pro zrychlení
 - ▶ úplné sestavení trvá dlouho => nemůže provádět vývojář
- ▶ Postup: celý produkt (vč. závislostí) sestaven centrálně, automatizovaným a opakovatelným procesem
 - ▶ postup co nejpodobnější sestavení pro release
 - vždy „na zelené louce“ (clean full build)
 - ▶ maximální automatizace - typicky běží přes noc
 - ▶ spolehlivé mechanismy zaznamenání chyb a informování o nich
 - emailové notifikace začátek, konec, výsledek
 - web s přehledy a detaily
 - ▶ úspěšné sestavení může být označováno ve verzovacím systému

Microsoft Windows NT 3.0 consisted of 5.6 million lines of code spread across 40,000 source files. A complete build took as many as 19 hours on several machines, but the NT development team still managed to build every day.
— McConnell, 1996

75

▶ Daily Build and Smoke test

- ▶ Integrovaní sestavení + zkušební testy
 - ▶ pravidelně 1x denně (někdy nočně)
 - ▶ výsledky okamžitě známy a reflektovány
 - nová hlášení problémů
 - opravy ihned zapracovány do kódu
 - ▶ check-in kódu, který vede k chybám, je neslušné chování
 - lehká (nebo i vážnější) sankce vhodná
 - ▶ Výhody
 - ▶ malé množství změn během denních check-in
- => zvladatelné množství oprav, včas detekce problémů „vždyt' včera to fungovalo“, analýza změn kódu místo ladění – viz diskuse o sestavení
- ▶ pravidelný, obecně známý rytmus projektu
 - ▶ lepší morálka týmu („to nám to roste“)
- ▶ Cena: trocha disciplíny, trocha automatizace

86

▶ Milník = kdy jsou cíle fáze dosaženy

- ▶ GA (Product Release)
 - ▶ „Result of customer reviewing and accepting the deliverables“
 - ▶ viz **Boehm: Anchoring the Software Process**
- ▶ Artefakty
 - ▶ Release produktu
 - ▶ Podpůrné materiály („uživatelská dokumentace“)
 - ▶ Baseline kompletní konfigurace release
 - ▶ ... dle povahy produktu

▶ 5

▶ Goal-Question-Metric

▶ Přístup k definování metrik

- Basili et al 1992
- rámec pro systém zaměřený na konkrétní problémy

Solingen, R. van, Basili, V., Caldiera, G., & Rombach, H. D. **Goal Question Metric (GQM) Approach**. In Encyclopedia of Software Engineering. John Wiley & Sons, 2002

- ▶ Goal – problém + cíl měřicího programu
- ▶ Question – měřené objekty a způsob měření
- ▶ Metric – konkretizují získávaná data
 - ▶ G: Zlepšit spravedlivost v oceňování práce na projektu
 - ▶ Q: Kolik práce odvádí jednotliví členové týmu?
 - ▶ M: Počet řádek uložených v svn; Váha uzavřených tasků v bugtrackeru (součty severity*effort)

▶ 9